

περίπτωσή που θα είχαμε μια δεύτερη ζωή, θα θέλαμε να την περά-
σουμε μαζί.

Όταν η καταστροφή όμως της υγείας σου χειροτέρεψε δραματικά,
πήγα να δω αυτόν τον γιατρό. Το κεφάλι σου πονούσε τόσο πολύ που
δεν μπορούσες πια να ξαπλώσεις. Περνούσες τη νύχτα όρθια στο
μπαλκόνι ή καθιστή σε μια πολυθρόνα. Ήθελα να πιστεύω πως είχα-
με τα πάντα από καινού, αλλά μέσα στη δυστυχία σου ήσουν μόνη.

21 Μαρτίου-6 Ιουνίου 2006

(Δύο αποσπάσματα από το *Γράμμα στην Ντ.* – *Ιστορία ενός*
έρωτα του André Gortz, που κυκλοφόρησε το 2008 από τις εκδο-
σεις «Ποταμός».)

ΠΡΟΣΩΠΑ

- N** Παλιός αγωνιστής. Αναγνώστης τώρα (του Ντοστογιέφσκι). Δεν ήθε-
λε σκωτώσει. Δεν μπορεί να γράψει. Επιθυμεί να πεθάνει.
- M** Συντρόφισσα του N συνομιλήτρια. Έγχελεστη μαζί του σε ένα σπίτι π
έβρουσε αν είναι σπίτι ή φυλακή. Είναι άρρωστη.
- A** Νέος αγωνιστής. Πιστεύει ακόμα.
- ME** Νεαρή φίλη του έτοιμη για όλα.

Ισόγειο σε ηρωπολεμική μονοκατοικία στον Κολωνό. Δίφυλλη τζαμαωτή
αυλήματα σε δύο παράθυρα, γαλλικά παντζούρια που επιτρέπουν να δια-
νύει ανέλιν οι ονιές.

«Αν έχω συμμέρον να σ' αγαπώ,
σημαίνει πως δεν σ' αγαπώ».

ΑΝΤΡΕ ΓΚΟΡΖ

Η Νί και ο Ν στο σπίτι, στα όρια της πόλης. Στο βάθος ένα μεγάλο κτι-
ριακό συγκρότημα. Φυλακές; Αλλά μπορεί να συμβαίνει και το αντίθετο.

Ν Άκου μια φράση: "E quindi uscimo a riveder le stèle". Έτσι τελειώ-
νει η «Κόλαση».

Μ «Και ύστερα βγήκαμε έξω να ξαναδούμε τ' αστέρια». (Πάορ) Εμείς
δεν θα ξαναβγούμε ποτέ! Μέσα; Βήματα, παράθυρο, τζάκι πίσω
απ' τον κόσμο, κουζίνα, δωμάτιο. Παράθυρο πάλι κι εδώ.

Σκοτάδι.

Ν Ύμνωστική!

Μ Ισόβια, αλλά χωρίς να έχει καταργηθεί η θανατική ποινή... Τουλάχιστον μάθαμε... Εσύ αποστήθισες τον Δάντη...

Ν Είμαστε στην αρχή...

Μ Ξάν να βρίσκονται τα πάντα μπροστά.

Ν «Ξάν», όμως...

Μ (Πανεπιστημική) Εντάξει, εντάξει. Αλλά εσύ αντί να μου δώσεις χρό-
νο... Συγγνώμη αν σ' το πετάω έτσι κατάμουτρα αλλά...

Ν Αν η κατάληξη είναι αυτή...

Μ Ξάν να ήταν προδιαγεγραμμένη.

Ν Από ποιον;

Μ Από αυτούς. Τους βλέπεις; Ποιοι είναι αυτοί εκεί κάτω;

Ν Δεν βλέπω καλά. Δεν μπορώ να σου πω. Κινούνται ή είναι ακίνητοι;

Μ Κινούνται αργά, απ' ό,τι βλέπω.

Ν Πού κατευθύνονται;

Μ Προς τα εδώ κατευθύνονται. Ποιοι είναι όμως, αν κατευθύνονται προς τα εδώ;

Ν Παρέλαση; Αντανεία; Αλλά δεν βλέπω εξαπτερούγα και άμφια.

Μ Μεταγωγή! Είναι χαρτούμενοι που προχωρούν αργά και συντεταγμένα. Βλέπεις τους φύλακες με τις στολές; Ξεχωρίζουν. Τους βλέπεις; (Με απορία) Ποινοί;

Ν Είναι πολιτικοί χαρτούμενοι. Μετάγονται.

Μ Μα ακόμα δεν έπεσε η χούντα; Έχει τόσα χρόνια που έπεσε η χούντα. Δεν έχει τόσο πολλά...

Ν Έππεσε όμως πριν από χρόνια. Δεν έπεσε; (Πάυση) Γνωρίζει κανείς τον βασανιστή του μόνο για όσο τον ανέχετα.

Μ Αν οι χαρτούμενοι δεν είναι ποινοί, τότε τι είναι;

Ν Τι θέλεις να πεις; Πολιτικοί;

Μ Δεν θέλω να πω τίποτα... Μεταπολίτευση! Αυτό θέλω να πω. Βασανιστές; Βασανιζόμενοι; Αναρχικοί; Αντιστασιακοί; Εσύ και εγώ. Πρόσωπα που αποστρέφονται το ένα τ' άλλο καθώς υποπτεύονται την προδοσία. Όλοι μας... Αλλά δεν θέλω να πω τίποτα απ' όλα αυτά. Όταν ήταν να πω κάτι...

Ν Ίπάρχει άλλου είδους χούντα; Ή θέλεις να πεις; άλλης μορφής Δημοκρατία; Αλλά και πάλι, τι χαρτούμενοι είναι; Δεν είναι πολιτικοί, δεν είναι ούτε και ποινοί... Τι είναι;

Μ Τ'ο ίδιο θα μπορούσα να σου πω για μια Δημοκρατία που μεταλλάγει όλους όσοι δεν συμφωνούν με την πλειοψηφία. Διότι Δημοκρατία χωρίς πλειοψηφία δεν γίνεται. Γίνεται; Αλλά μη με συναρπάζεις. Τίποτα δεν θέλω να σου πω... Εδώ γνωρίζει κανείς τον βασανιστή του, είπες. Ή δεν το είπες εσύ;

Ν (Εκνευρισμένος) Μπορείς να καταλάβεις τη σημασία τού να είναι κανείς ελεύθερος;

Μ Σε ποιο καθεστώς; Εγώ δεν το έχω γνώσει σε κανένα καθεστώς. Δεν έχω καταλάβει τη σημασία...

Ν Και οι σφαίρες; Αν σε πετύχει η σφαίρα όταν πιστεύεις πως είσαι ελεύθερος;

Μ Σε ποιο καθεστώς;

Ν Αέμε, αν σε πετύχει...

Μ Σήμερα οι σφαίρες είναι πλάστικές. Τι μπορούν να σου κάνουν οι πλάστικές σφαίρες; Ποιον χτυπάει μια πλάστική σφαίρα;

Ν Τον φόβο. Είσαι το σημάδι κάποιου που σε σημάδεψει για να σε φοβίσει, όχι για να σε σκοτώσει..

Μ Ίπάρχει διαφορά;

Ν Ίπάρχει. Στον φόβο υπάρχει διαφορά.

Μ Και στους φύλακες; Περνούσαν από κελί σε κελί και έσερναν τα κλωμπς στα κάγκελα.

Ν Μουσική! Άρπες! Τότε όμως...

Μ Και ο Αντώνης; Η Νίκη; Αυτούς που φάγανε στα Πετρώδια; Με πλάστικές σφαίρες τούς φάγανε;

Ν Παγιδεύτηκαν. Παγιδευτήκαμε όλοι. Ξέρεις τι είναι η παγίδα; Δεν μπορείς να πας ούτε μπρος ούτε πίσω. Καθιερώνεσαι.

Μ Παγίδα-παγίδα. Θα μπορούσες να το πεις;

Ν Αγοπαίγνια!

Μ Κάνουμε τίποτα άλλο εδώ μέσα;

Πάυση.

Ν Κόιτα, έχουν πλησιάσει οι άνθρωποι, λες και κατευθύνονται προς το σπίτι.

Μ Προς το σπίτι κατευθύνονται. Αλλά είναι φυλακή το σπίτι; (Πάυση) Κόιτα αυτόν τον άνδρα; Είσαι εσύ πριν από σαράντα χρόνια. Θυμάσαι πώς ήσουν; (Πάυση) Οι χαρτούμενοι οδηγούνται με τη μεταγωγή στη φυλακή, όχι στο σπίτι. Είναι ένα σπίτι φυλακή;

Μ Όταν γνώθουν φυλακισμένοι οι άνθρωποι του σπιτιού...

Μ Θάδεις να πεις, εμείς;

Ν Είπατε. Δεν είμαστε φυλακισμένοι εμείς. Αγαπιόμαστε. Δεν αγαπιόμαστε;

Μ Δεν είναι σαν φυλακή;

Ν Είναι σαν φυλακή εδώ που αγαπιόμαστε; Εδώ που φυλάει ο ένας τον άλλον;

Μ Από ποιον φυλάει ο ένας τον άλλον;

Ν Από αυτόν που θα τους χωρίσει.

Μ Τον θάνατο; Ο θάνατος φυλάει. Δεν έχεις ακούσει: «Το φιλί του θανάτου. Της έδωσε το φιλί του θανάτου...»;

Ν Μα τι λες... Τ'ο κράτος φυλάει.

Μ Τ'ο γράφεις με γιώτα ή με ύψιλον;

N Το παν είναι ν' αργήσεις. Ύστερα δεν τελειώνεις με την ορθογραφία... (Πάουη) Χαρίσαμε από τότε που συμφωνήσαμε να είμαστε μαζί. Να φυλάει ο ένας τον άλλον χωρίς να τον φιλάει. Χαρίσαμε από τότε που μας δήλωσαν στο ληξιαρχείο. Που μας έγραψαν στο σχολείο. Που θα μας ξαναγράψουν στο ληξιαρχείο. Το κράτος φυλάει και χωρίζει.

Πάουη.

M Ο θάνατος χωρίζει. Ο τελευταίος ασπασμός στην κηδεία του πατέρα σου. Δεν σου έδωσαν άδεια στην κηδεία του πατέρα σου.

O N την κοιτάει που του δείχνει τη μεταγωγή.

M Κρατούν σημάδες και δεν φοβούνται κανέναν τρίτο-θάνατο...

N Τότε γιατί κατευθύνονται προς τα εδώ που είναι το σπίτι; Τι έχει το σπίτι και τους οδηγούν εδώ;

M Όπως όλα τα σπίτια, έχει πόρτες που κλειδώνουν. Έτσι δεν συμβαίνει με τα σπίτια;

N Που κλειδώνουν από μέσα... Από αυτούς που θέλουν να κλειδώνονται όταν είναι μέσα... Που θέλουν να μένουν μόνοι, μέσα... Φυλαχμένοι, προφυλαγμένοι... Σύμφωνα ότι πρέπει να ζουν υπό την προστασία ενός κράτους με νόμους, αστυνομία, σπίτια και φύλακες. Οι φύλακες όμως κλειδώνουν απ' έξω στις φυλακές... Σε ποια φυλακή οι φύλακες κλειδώνουν από μέσα;

N Σε κλείνουν τα σπίτια όπου κρατούνται φυλακές, μια που οι ίδιοι είναι αυτοί που κλειδώνουν από μέσα, στα σπίτια τους. Είναι κρατούμενοι και φυλακές στα σπίτια τους... Είναι οι κάτοικοι του σπιτιού, όπως εσύ κι εγώ... Κρατούμενοι του σπιτιού, όπου ελεύθερα φυλάγονται, μόνοι τους. Κρατούν με τα χέρια τους το διάφραγμα σαν να πρόκειται να τους κοιτά η αναπνοή από μια οδηγία έξιωθεν: «Μην αναπνεύσετε».

M Και ποιος τη δίνει αυτή την οδηγία;
N Η τηλεόραση κάθε βράδυ στις οκτώ ακριβώς. Η δύσπνοια. Το σούρμπο πριν περάσει ο γύφτος με το μεγάφωνο που καθαρίζει τις ταράτσες και τις αυλές. Η ζωή τη δίνει! Πότε αρπαζόμαστε από

τη ζωή, τότε μας φαίνεται ανυπόφορη. Αλλά η ζωή είναι αυτή η αναγκαιότητα χωρίς την οποία δεν ζούμε. Αναγκαιότητα δεν το λέγαμε τότε; «Ο καθένας σύμφωνα με τις ανάγκες του». Πώς το λέγαμε;

M Άλλο ανάγκη άλλο αναγκαιότητα.

N Η διαφορά;

M Στην λήγουσα είναι πάντα η διαφορά.

N Δεν μου αρέσει ο τρόπος που έρχονται.

M Τότε γιατί να φοβόμαστε αυτούς τους ανθρώπους που πλησιάζουν στο σπίτι; Ούτε γύφτοι είναι ούτε δημοσιογράφοι. (Πάουη) Γιατί δεν φεύγουμε από το σπίτι που φυλάμε και που κρατούμαστε για να μην τους ακούμε όλους αυτούς; Γιατί δεν βγάζουμε έξω τους ανθρώπους που μετάνοιαν... Γιατί δεν βγάζουμε έξω;

N Αύτοι θέλουμε να είμαστε μέσα. Στον λίγο αέρα του σπιτιού. Με σακατεμένα πνευμόνια από τα τσιγάρα. Δεν θέλουμε να απαλλαγούμε από το σπίτι, όταν είμαστε στο σπίτι, που το φυλάμε και το κλειδώνουμε. Που αναπνεύουμε τον λιγιστό αέρα...

M Όταν επιτηδες κλειδωνόμαστε για να φυλάμε το σπίτι, ενώ θα μπορούσαμε να είμαστε με αυτούς τους ανθρώπους που έφυγαν απ' τα σπίτια για να μην είναι κλεισμένοι στα σπίτια... (Πάουη) Αλλά μπορεί να είναι καλύτερα να μην κλειδώνεις. Να μη φοβάσαι τους ανθρώπους που κατευθύνονται φρουρούμενοι. Να τους φοβάσαι λιγότερο από τους φρουρούς που τους φρουρούν...

N Και που θα φρουρήσουν εσένα αν έρθουν στο σπίτι...

M Ποιοι φρουροί;

Πάουη.

N Η νύχτα! Η νύχτα εισβάλλει στα κλειδωμένα σπίτια και τα φρουρεί. Την ημέρα, οι φύλακες οδηγούν τους κρατούμενους. Ποτέ τη νύχτα. Οι μεταγωγές γίνονται με το φως της ημέρας.

M Και οι κηδείες...

N (Ξάν να μην την ακούει) Μεταγωγή, διότι ποτέ άλλοτε οι άνθρωποι που διαδηλώνουν και φρουρούνται από ανθρώπους που τους φρουρούν δεν μεταφέρονται οπουδήποτε, αν η μετάβασή τους αυτή δεν είναι μεταγωγή. Χωρίς αυτό να σημαίνει πως είναι κρατούμενοι. Όπως

τώρα που διαδηγώνουν φρουρούμενοι, σε απόσταση αναπνοής από το σπίτι, που το φρουρούν όσοι δεν διαδηγώνουν. Εσύ κι εγώ.

M Κρατούμενοι; Θα μπορούσαν να είναι συγγενείς του ανθρώπου που κηδεύουν. Συγγενείς μας...

N Τι λες; Ποια κηδεία; Μεταγωγή είναι. Πάει τελείωσε. Σ' το λέω εγώ. Κι όσοι μένουν στο σπίτι τα ίδια αιτήματα έχουν με αυτούς που διαδηγώνουν. Την ίδια προστάσια ζητούν όταν βρίζονται πίσω από το τζάμι για να δουν αυτούς που οδεύουν φρουρούμενοι.

N Θας να πεις ότι η μεταγωγή εδώ γίνεται σε απόλυτη ακινησία;

M Με τους κρατούμενους και τους φύλακες ακίνητους πίσω από το τζάμι να κοιτάνε τον εαυτό τους που τους φρουρεί;

N Που φρουρεί ο ένας τον άλλον...

M (Ώαν να μην τον ακούει) Με τους φρουρούς που κλειδώνουν και κλειδώνονται, για να μη μεταγόνται... (Πάυση) Εμείς το έργο μας το έχουμε κάνει. Δεν το έχουμε κάνει; Εμείς δεν είμαστε πια επιμνην υπήρξαμε ποτέ! Έχουν το αποτύπωμα. Ίπρήξαμε! Ξέρεις πόσο δύσκολο είναι το «υπήρξες»;

N Ώτον καθρέφτη; Είχα για καθρέφτη το παράθυρο του κελιού αλλά ήταν ψηλά, δεν το έφτανα. (Πάυση) Αναρωτήθηκες ποιοι είναι αυτοί οι φρουροί που φρουρούνται; Ποιοι είμαστε εμείς οι δύο αναρωτήθηκες ποτέ;

M Εμείς οι τέσσερις, θέλεις να πεις; Εμείς οι δύο, φρουροί, και εμείς οι δύο, φρουρούμενοι. Τέσσερις. Οι τέσσερις που λένε...

N Και ποιο το έργο μας; Ένα λάθος.

M Την ιστορία σου αποκαλείς λάθος; (Πάυση) Θυμάσαι το γράμμα που σου έστειλα στη φυλακή;

N Το είχα μάθει απέξω.

O N απαγγέλλει μηχανικά το γράμμα της M.

N (Θέλω να ξέρεις, ό,τι και να συμβεί, ευθύνεσαι που ένιωσα για πρώτη φορά στη ζωή μου οδύνη. Όταν με πηγαίσεις στο Δικαστήριο. Όταν με άγγιξεις στον διάδρομο. Όταν με έστειλεις εκεί που δεν μπόρεσα να φτάσω ποτέ. Θέλω να σ' τα 'χω πει... Αν βγεις, θέλω να πεθάνουμε μαζί.)

M Και τώρα μου λείπεις. Εδώ, στο σπίτι, που κανείς δεν θα μπορούσε να μας ξεκολλήσει. Και τι περίεργο: δεν μπορώ να σου περιγράψω με λέξεις πόσο μου λείπεις τώρα. Έχω χάσει τις λέξεις.

N Το παν είναι ν' αρχίσεις...

M Να χάνεις;

Πάυση.

Ένας κρατούμενος αποκόβεται και πηγαίνει με ένα κορίτσι που παρακολουθεί από μακριά τη μεταγωγή του. Βλέπει από το παράθυρο και χτυπά την πόρτα. Μιλάει αργά.

A Εγώ, είμαι.

N (Κοιτάζοντάς τον ειρωνικά) Φίλος ή εχθρός;

A Εχθρός, σ' έναν από τους χρόνους του μέλλοντός μας. Φίλος, σ' έναν από τους χρόνους του παρελθόντος σου. Μια αστραπιαία κρυστάλωση... Και πάλι όχι: μια διασπορά.

N Εγώ δεν υπάγω σ' αυτούς τους χρόνους μαζί σου. Σε κάποιους υπάγω εσύ, σε άλλους εγώ. Αλλά μόνοι μας, ξεχωριστά. Ζητάς σ' εμένα κάποιον άλλον.

A Εσένα ζητώ.

N Έχουμε πόλεμο; Νικηθήκαμε, δεν νικηθήκαμε; Δεν καταθέσαμε όπλα και ταυτότητα;

A Εγώ είμαι η φωνή. Είμαι το χωνί του πατέρα σου στου Μακρυγάνη.

N Του αγώνα;

A Της συνειδήσής σου.

N Σε ποιον χρόνο;

A Τώρα, στο παρόν με το χινητό σε λειτουργία... Το μέτωπο μεταξύ μας είναι το σπίτι για το οποίο πολεμάμε ο ένας τον άλλον. Εσείς μέσα, εγώ έξω. Διότι στα δικά μου πολλά περιλαμβάνεται και το δικό σας έξω. Φρουρώντας ο ένας τον άλλον, μαθαίνοντας ο ένας στον άλλον τη μοναξιά των τεσσάρων τοίχων και την ψευδαίσθηση των κλειστών παραθύρων, χάσατε. Κλειστήκατε μέσα. Σας έλυσαν και νομίζατε πως κλειστήκατε μόνοι σας, πως ο πόλεμος τελείωσε. Το κράτος σας σπίτασε όπως τις πουτάνες... Άλλωστε, του Μακρυγάνη έγινε μουσείο! Σ' το λέω εγώ. Εγώ με τη για-

πανεξίτηλη κάμερα στο πέτο τα βιντεοσκοπήτσα όλα. Κι εσένα που μας κάρφωσες και το καρφί που κάρφωσε εσένα. Έχεις όπλο; Όχι, για να έχω λιγότερες πιθανότητες να με σκοτώσεις. Την άδεια που πήρες για να σκοτώνεις, ο εαυτός σου την έδωσε. Αλλά, ξέρεις, ο εαυτός δίνει και την άδεια να μη σκοτώνεις.

Παύση.

M Είμεν οι δύο ζούμε ειρηνικά εδώ. Έχουμε τις σκιές με το μέρος μας. Τις εξιδειώσαμε τις Ερινυες. Τους δώσαμε ανθρώπινο πρόσωπο. Κόιτα το πρόσωπό μου! Γιατί καταλάβουμε ότι μόνο με δικαιοσύνη τα ζητούμενα, όπως λέγαμε, των αντιθέσεων μπορούν να λυθούν.

N Εσείς είσαστε ήδη νεκροί στο φως αυτού του ήλιου που δίνει και τον συναίσθημα ένα φυσικό φαινόμενο. Ο ήλιος; Τι είναι ο ήλιος; Ένας πυρακτωμένος κύβος. (Παύση) Και το κοριτσάκι που σέρνεις τι είναι;

A Έξυπνο αίμα είναι. Όταν τη συνέλαβαν, της άλλαξαν τον αδόξαστο και το αίμα. Τη γέμισαν ισοτόπα και την αμόλυνσαν για να την παρακολουθούν. Τώρα μας βλέπουν. Επίτηδες ήρθαμε. Για να μας δουν και να σας εκθέσω.

N Τα χείρς μπερδέλει. Αυτοί ξέρουν πολύ καλά πού βρίσκονται. Στις φυλακές τους βόσκονται εκτός του σωφρονιστικού καταστήματός τους. Οι σύγχρονες φυλακές είναι τα σπίτια...

M2 Τι μαλακίες λες; Που σε δοξάσαμε και θα σε τσακίσουμε επειδή χέστηκες και κλειστηρες για να μη σ' αφπάζουν οι Αμερικανοί. Εγώ το αίμα που μου άλλαξαν, άνοιξα τη φλέβα μου και το ήπινα...

A (Μιλώντας, τρίζει τα δάχτυλά του) Άφησέ τον. Έπρεπε να τον γνώριζες πριν τον εξάθλιώσει το κράτος και βάλει τα μαλιά του. Τώρα τα θύματά του κλειδαμπαρώθηκαν στα εξοχικά τους. Λοιπόν εγώ σου λέω πως θα το κάνει ο σκατόγερος μαζί μ' αυτήν.

M2 Έκτός αν τους προλάβεις εσύ!

M Τι θέλεις να πεις;

M2 Θέλω να πω είσαστε τελειωμένοι, και το ξέρετε. Αλλά προστίθεται κι εγώ, διότι όλους θα μας τελειώσει το κράτος.

A 'Πήλα για να μη σας αφήσω να το κάνετε μόνοι σας. Μας χρειάζεται ο μαλάκας. Διαθέτει πείρα. Ξέρει πως, για να σκοτώσεις κάποιον, δεν φτάνει να είσαι πιστολάς. Πρέπει να ερευνήσεις πρώτα: Ποιος είναι; Αστός; Φραγκάτος; Χαφίς;

N Κι εσύ πού έμαθες τη διερεύνηση;

A Τα καλοκαίρια. Εποχικός παραδόχος στα νησιά.

N Πρέπει να μπορείς να κοιτάξεις στα μάτια αυτόν που σκοτώνεις.

M Το έμαθε. Έμαθε να κοιτά στα μάτια τους ανθρώπους.

N Και έπαψα να σκοτώνω γιατί έμαθα να κοιτά στα μάτια τους ανθρώπους. Ένας φόβος δεν οδηγεί στη ζωή γιατί παίρνει ζωή.

A Δογιά! Η ιστορία γράφεται από τη βία. Αυτό έλεγα στον συγκάτοκό μου στο κοντέινερ. Πως δεν μπορώ να αποσυμπιεστώ εκεί μέσα. Όταν να ζω στην Ταϊβάν, μαλάκα. Επτά μήνες τον χρόνο κάνω διακοπές στη δουλειά. Κατάλαβες; Και να μην μπορώ να ξερωγώ από τη Γόγγο.

N Η Ιστορία είναι μόνο η σύγχρονη Ιστορία, μικρέ!

O N κοιτάει επίμονα στα μάτια τον A όσο του μιλά.

M Μην τον κοιτάξεις. Δεν θέλω να κοιτάξεις ούτε εμένα όταν θα...

H M απευθύνεται στον A.

M Εδώ είμαστε μόνον οι δύο. Με τα ελαττώματά μας. Με την ελαττωματική εγκατάσταση φωταερίου. Με τη διάθεση να πεθάνουμε από φωταέριο. Αστικά, μικροαστικά...

N Αν το αποκαλούμε να πεθάνουμε... Αν θέλουμε να ανταποκριθούμε... Αν μπορούμε να γίνουμε αστοί με την κατάθλιψή τους και τις αυτοκτονίες τους. Έχουμε προσπαθήσει να γίνουμε αστοί.

M Έχουμε ενστερνιστεί την αστική ικανότητα να επηρεάζει ο ένας τον άλλον με τα λόγια... Συναντητικά... Δεν το έχεις ακούσει; Συναντητικό διαζύγιο, που λένε.

N Αλλά είμαστε αρκετά εξαντλημένοι ώστε να μη μιλάμε πια. Την διαφωνία την αφήνουμε για σένα που αγωνίζεσαι έξω στον δρόμο με τα κουμπούρια σου. Έχω πάθει διαζύγιο από εσάς... Έζησα πίσω από τα κάγκελα. Εκεί που πέθανεα μέσα με δώδεκα ώρες

την ημέρα αν εξαιρέσεις τον προανλισμό. Εκεί αράπησα το κελί σαν το σπίτι μου. Ξέρεις τι μου είπε ένας φύλακας; «Η κοινωνία μάς φόρτωσε ζώα. Ζώα θα της επιστρέψουμε». Ζώα ή φέρετρα. Κατάλαβες; Η κοινωνία έστειλε το μήνυμα στον ανθρωπάκο ότι είμαι ζώο. Ξέρεις γιατί εξαθρωπίστηκα; Για να είμαι έτοιμος να πεθάνω.

M Μέσα οι διαθέσεις μας ήταν ήπιες, υπό έλεγχο. Αυτό που επιθυμούμε εδώ είναι να μην επιθυμούμε όπως τα περισσότερα ζευγάρια...

N Δεν μένει τίποτε άλλο να κάνουμε εδώ μέσα παρά να προσχωρούμε στην αυτοκαταρτία του καλού... (Στον A) Γελάς; Δοκιμαζόμαστε αλλά με τρόπο σοβαρό. Χωρίς αυταπάτες. Χωρίς κολλήματα. Το δικιο είναι η πλειοψηφία τελικά. Το έχεις σκεφτεί ποτέ;

A Ποια πλειοψηφία; Της τηλεόρασης;

N Οι μάζες, για να σ' το πω στη γλώσσα σου. Οι τυφλές μάζες, αυτές οι κάμπιες πίσω από τις ντυντούκες και τις σημαίες. Αλλά αυτές έχουν τις απαντήσεις!

A Δεν γνωρίζουν τα ερωτήματα;

N Οι μάζες οι ίδιες είναι οι απαντήσεις. Έχουν την απάντηση για ερωτήματα που δεν έχουν τεθεί ακόμα. Οι πολιτικοί δεν ξέρουν την τύχη τους. Ξέρουν μόνο να διαχειρίζονται τα ερωτήματα.

M2 Κι εσύ νομίζεις πως είσαι μια απάντηση;

A Ναι, γιατί είμαι το σύμπτωμα του συστήματος.

M2 Το κράτος έχει εισχωρήσει ως εδώ. Το περίμενα πως θα το βρω. Κρατικοδίατοι είσαστε όπως οι φυλακισμένοι.

M2 Μα το σπίτι είναι του κράτους. Τα σπίτια είναι κράτος...

N Και οι γιάφκες... Άκου με, που σου λέω. Και οι κρύπτες. Ο Αργυριάδης, που δεν τον συζητάτε όσο τον Μπελογιάννη, έμεινε στην κρύπτη της «Αύρας». Αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία. Δεν σας ενδιαφέρουν πια αυτά. Το ότι ο Μπελογιάννης έπεσε να πεθάνει. Το ήθελε ο Ζαχαριάδης αυτό. Γι' αυτό και εξοργίζομαι όταν τιμούν δήθεν τον Μπελογιάννη αυτοί που ήθελαν τον θάνατό του. Φιέστες για να ξεχνάμε και για να φεύγουμε ευχαριστημένοι κρατώντας στα δόντια ένα κομμάτι της πολιτικής λείας προς εκμετάλλευση. (Στη M2) Κρύωνεις; Θα σου δώσω ένα παλτό που δεν μου χρειάζε-
ται πια...

M (Στη M2) Αντίθετα προς εκείνους για τους οποίους ο θάνατός τους δεν περιμένει τη στιγμή που θα πεθάνουν, εμείς θα πεθάνουμε όταν το αποφασίσουμε... γιατί η στιγμή του θανάτου δεν είναι ποτέ νεκρός χρόνος... Άλλωστε ο νεκρός είναι ένας μη ταυτοποιημένος τρομοκράτης.

M2 (Τικπληκρη) Θέλετε να πεθάνετε; Μα είσαστε ήδη πεθαιμένοι. Μου βρουμάει μούγλα εδώ μέσα. Προδώσατε. Και δεν έχει σημασία αν δεν δέχτατε με το δάχτυλο. Δεν είσαστε χαφιέδες. Είστε προδότες της ίδιας σας της Ιστορίας. Με πόσχημα τα βιβλία πάτε να μας μολύνετε. Μου διάβαζε βιβλία και η γιαγιά μου. Μου διάβαζε και τα γράμματα του πατέρα μου στη μάνα μου. Με ξόρκισε να βρω τον πατέρα μου γιατί...

N (Πικρικά, στη M2) Τον βλέπεις; Ερευνά σαν δικαστική αρχή. Μπήκε στο σπίτι σαν τον κούκο. Ξέρεις τι κάνει ο κούκος; Ψάχνει για έλικες φωνιές και το πρώτο που κάνει είναι να σπεί τα αυγά που βρόσκει. (Θα μας σκοτώσει; Δικάζει; Θα κάνει ό,τι μπορούμε να κάνουμε μόνοι μας; Ποια ευμηγορία εξέδωσε; Με ποιους ενόχους; Επειδή, δηλαδή, κάποτε στο παρελθόν... Και πες του να μην τρίξει τα δάχτυλά του. (Απευθύνεται στον A) Το να μας αφήσεις να ζούμε όπως ζούμε... Έτσι νομίζεις πως θα μας σκοτώσεις; Αφήνοντάς μας ανέπαρους; Ξυλοχοποιώντας το μυαλό μας; Τι έχεις κάνει στη ζωή σου;

M Είπατε έχουμε τα βιβλία που μας μαθαίνουν να ζούμε και να πεθαίνουμε. Για τα βιβλία έχουμε χλειαστεί στο σπίτι. Ξέρεις τι μας μάθαν τα βιβλία; Να μιλάμε με τα φαντάσματα. Η ανάγνωση έκα-
νε πολλές φορές τα μάτια μας να σμίζουν.

N Χωρίς αυτό να μας φτάνει... γιατί —και πρόσθεξε τη διαφορά— εμείς δεν έχουμε επάγγελμα. Όχι πως έχω τίποτα εναντίον των επαγγελματιών. Θα υπάρχουν πάντα χειρουργοί και επαναστάτες. Το ζήτημα είναι να μη μεταβληθούν σε κάστα. Να μην κάνουν τίποτε άλλο από το να μονοπωλούν τις ικανότητές τους στο νυστέρι ή το πιστόλι. Ξέρεις, έχω μια θεωρία: αν μειωθεί ο χρόνος κοινωνικής εργασίας και το επάγγελμα δεν ασκείται πάνω από τέσσερις ώρες την ημέρα, θα μπορούν όλοι να είναι χειρουργοί ή και επαναστάτες. Κι έτσι ούτε την ιατρική ούτε την επανάσταση θα έχουμε ανάγκη. Βλέπεις γιατί μιλάω;

Μ Κόιτα τους πλούσιους. Το κράτος δεν τους φορολογεί για να μη χάσουν το κίνητρο. Επενδύσεις και τα βέστα... Κι αν οι πλούσιοι κινδυνεύουν να φτωχύνουν, το σύστημα λείπει να τους βοηθήσουμε εσύ κι εγώ. Να καθόμαστε φρόνιμα, να μην απεργούμε, να μη διαπυτύσομε για να να μην κόψει η μαγιοτζήτα τους που συνοδεύει το πύργο που είμαστε εμείς.

Ν Απλά μαθήματα πολιτικής οικονομίας. Τα χλεφτρόνια δεν ενοχλούν: κλέβουν εκκλησίες...

Α Έχει καμιά διαφορά ο ναός από τον θεό του... Μαλακίες μου λες.
Μ Να μιλάς καλύτερα! Είναι μεγαλύτερός σου. Και να σου πω, δεν σε χρειάζομαστε να μας δείξεις ό,τι βλέπουμε... Έχουμε ακόμα δρόμο Βήματα επιτόπου... Ένα σκηνάκι που πηδάνε επιτόπου τα παιδιά. (Στη Μ2) Πεινάς; Σε βλέπω γλοιμή...

Μ2 Χλοιμή; Δεν κοιτάς τα μούτρα σου.

Μ Χλοιμή, να. Θα σε εξοντώσει, όπως εξόντωσε κι εμένα αυτός. Πώς σε λένε;

Μ2 Λαοκρατία. Έτσι φώναζαν τη γιαγιά μου στην Τασκένδη. Έτσι με ονόμασε και η μάνα μου για να απαλλαγεί από τις τύψεις που μας παράτησε. Αν και λένε ότι... Πάντως εμείς ψάξαμε αλλά δεν βρήκαμε το πτώμα.

Ν Έχεις διαβάσει ποτέ ένα βιβλίο για την Τασκένδη;

Μ2 Ναι, τις οδηγίες για τις μοδότορ έχω διαβάσει...

Παύση.

Μ Τώρα όλοι μοιάζουν. Μπορεί να μη φοράνε μαύρα περιβραχιόνια, αλλά είναι όλοι ίδιοι. Κανονικοί. Νέο αίμα. Δύσκολο να τους εντοπίσεις. Μοιάζουν με τον καθέναν μας. Για κίττα με... Μοιάζω με τη μάνα σου;

Μ2 Τη μάνα μου δεν την έχω δει παρά σε φωτογραφία. Και μη σου περάσει από το μυαλό να μου πεις πως η μάνα μου είσαι εσύ. Είσαι η μάνα μου; Δεν είσαι εσύ το σκίτσο που μου έδειξαν στην Ασφάλεια.

Παύση.

Α Νομίζετε πως βλέπετε καθαρά; Εσείς παίρνετε μια διαδήλωση για μεταγωγή κρατουμένων. Αυτή είναι η κρίση σας; Η οξυδερχεία σας; Αυτό σας έμαθαν τα βιβλία; Να είστε τυφλοί, να συγχέετε το στίτι με τη φυλακή που ήρθαμε για να σας δώμε κανονικά στο επισκεπτήριο; Τη φυλακή έχετε για στίτι σας; Στο κελί σας αγαποφύγετε ή στο μηχανουργείο της φυλακής κατασκευάζετε με στήριτα καρβύακια; Ποιοι είναι οι κρατούμενοι; Αναρωτηθήκατε ποτέ; Κι εσύ διαδηλώνεις; Ξέρεις γιατί διαδηλώνεις; Δεν ξέρεις; Τι ξέρεις εσύ από ταξικό πόλεμο, αφού βάζεις σε κίνδυνο τη μικρή; Θέλεις να την καταστρέψεις. Φύγε, λοιπόν, όπως ήρθες. Και άφησε και τη μικρή. Είναι σαν να μην περάσατε από το στίτι. Το επισκεπτήριο σας δεν το χρειάζομαστε.

Α Έχω να ξεκαθαρίσω λογαριασμούς ως προς τη μικρή και γι' αυτό ήρθα.

Μ Δεν μας χρειάζεσαι, σύντροφε. Άφησε τη μικρή. Οι μικρές είναι μπαλάδες. Δεν μας ξεσπικλώνεις. Δεν ακούμε τα λόγια σου. Δεν πρόκειται να αποδέσσουμε. Δεν πέφτουν έτσι οι μάντρες των σπιτιών και των φυλακών...

Ν Οι πατεράδες δεν έχουν σημασία. Η μικρή είναι αγνώστου πατρός. Όλα τα παιδιά είναι αγνώστου πατρός.

Μ Φύγε. Μόνο τη σκάνη των παπουτσιών σου στο χαλί της εξώπορτας να μας αφήσεις.

Α Η μικρή μόνη της ήρθε. Ήθελε να σας γνωρίσει. Ψάχνει για τη μάνα της. (Στη Μ2) Ψάχνεις ή δεν ψάχνεις ψυχόδρομα;

Μ (Στη Μ2) Πώς είστε πως σε λένε;

Μ2 Λαοκρατία. Σ' το είπα. Πώς μπορώ να ξεχωρίσω από τη μάνα μου και τη γιαγιά μου; Πώς μπορώ να ξεφύγω από την Τασκένδη και τον Κορδελόζο; Πώς γίνεται να μην είμαι εσύ;

Μ Με τα βιβλία. Σου φαίνεται τρελό; Γινόμαστε άλλοι με τα βιβλία. Βιβλία και λαβύρινθος είναι το ίδιο πράγμα.

Μ2 Δεν είμαι λαβύρινθος, μαμά. Όντε Θεούσα. Δεν περιποιούμαι τα νύγια μου. Τα τρώω.

Μ Γιατί με λες μαμά;

Μ2 Δεν ξέρω. Μου μυρίζει το στίτι μου, εδώ.

Παύση.

A Δεν έχετε όπλια;

N Αφού καταθέσαμε προ πολλού τα όπλια... τα βιβλία...

A Δικαιολογίες... Τίποτα δεν έγινε με τα βιβλία. Η Βάρκιζα έγινε από μερικούς γραμματικισμένους. Να τι έγινε.

N (Εξοργισμένος) Συνεχίζεις; Οι Έλληνες δεν ξέρουν από διάλογο.

Προτιμάνε να κόβουν τον λαιμό ο ένας του άλλου. Είστε ποιος το είπτε αυτό; Ο Στάλιν το είπε, στη Γιάλτα. Σφάζοντας όμως δεν υποστηρίζεις τίποτα. Ετοιμάζεις τον επόμενο φόνο στο σφαγείο. Σου έχουν πει τι έγινε στον Εμφύλιο.

M Ο καθενας υποστηρίζει τον εαυτό του εδώ. Και έτσι αλληλουποστηρίζομαστε. Εσένα ποιος σε υποστήριξε ποτέ έξω; Οι άλλοι;

N Περνάς τον εαυτό σου για τόσο σπουδαίο, ώστε να εισβάλεις σ' ένα σπίτι, να τρομοκρατείς αυτούς που ξέρουν να διαβάζουν και να υπακούουν;

M Διο άνθρωποι που ξέρουν τι διαβάζουν και γιατί ηττήθηκαν... ξέρουν να βάζουν στίξεις.

Παύση.

A Ξέρουν να διαβάζουν, αλλά δεν μπορούν να δουν τι γίνεται έξω, στον δρόμο.

N Άκουσε μια και καλή: το τελευταίο πρόγραμμα που χρειάζομαστε σήμερα είναι η θεωρία σου. Αναζητάμε μια σκάλα προορισμένη για πέταμα. Εσύ είσαι η σκάλα και την έχω πετάξει προ πολλού. Πώς το έλεγαν στην Ιταλία; «Η αξία των επιτυχημένων επαναστάσεων έγκειται στο ότι δεν παρουσιάζουν τα μειονεκτήματα των αποτυχημένων».

Παύση.

A 'Τιχεις μπλέξει ανάμεσα σε δυο μορφές σωτηρίας: την αγιότητα και το έγκλημα. Σκότωσέ την όσο πιο γρήγορα μπορείς και μετά σκότωσε τον εαυτό σου. Κάνε το θέλημά σου. Ξέβαψε τα μαλλιά σου. Αυτό δεν θέλεις; Ξεβάλου, μαλάκα. Πώς να σ' το πω στη γλώσσα σου;

N Νομίζεις πως με επηρεάζεις; Πρέπει να ξέρεις πως, εάν θελήσεις να αποκαλύψεις τι είναι και τι δεν είναι ψεύτικο, πρέπει να παρα-

δεχτείς πως είσαι κι εσύ φτιαχτός. Βαμμένος είσαι. Μαζί σου αρχίζω να θυμάμαι ένα επαναστατικό λεξιλόγιο που απώθησα όταν κινάλαβα σε τι χρησιμοποιούν οι φελλοί που δεν συγκρατούν κανένα δίχτυ. Οι λέξεις που δεν λένε τίποτα. Ύδρευα, όπως κι εσύ, σε μια θάλασσα εξαντλημένη από τους δυναμίτες σας. Το μόνο που θέλω τώρα, αυτή την ώρα της συμπωματικής σχέσης μου μαζί σου, είναι να μας αφήσεις στην ησυχία μας. Μην αργοπορείς. Η νίκη σου είναι η δική μου ήττα. Πρόγραμμα που σημαίνει πως θα νικήσεις έχοντας χάσει. Το ανάποδο ακριβώς απ' αυτό που συμβαίνει σε μένα. Να με σκοτώσεις ήθελες με το πιστόλι που βρήκαν στη γάφυρα και το άφησαν να γλιστρήσει στα χέρια σου, κορόδο! Αλλά δεν θα σου δώσω τη χαρά...

A Ηρέμησε, κανείς δεν θέλει τον θάνατό σου. Δεν πρόκειται να σε επενέσω. Σε χρειάζομαι. Όπως σε χρειάζονται κι αυτοί. Όπως σε χρειάζεται και το μέλλον. Το κουβαλάς μαζί σου, μπράμπα, θέλεις δεν θέλεις. Λιντάξτε, δεν είσαι εσύ τώρα. Είσαι ακόμα το παρελθόν. Αλλά πού θα πάει; Η Ιστορία αρέσκεται στα αγάλματα.

N Δεν μ' αρέσουν οι χρόνοι. Ο χρόνος μου είναι ο τετελεσμένος.

A Ο μέλλοντας; (Παύση) Όταν η απόσταση ανάμεσα στον εξαθλιωμένο και τον ναυαγισμό είναι τόσο μεγάλη, ό,τι απομένει είναι η δόξη μου και όχι οι χρόνοι σου. Τι νομίζεις πως σου συμβαίνει;

N Νομίζω πως τίποτα δεν μου συμβαίνει... Όπως και σε σένα άλλωστε. Η δόξη σου είναι η αδράνιά σου. Τίποτα δεν είναι, αν και το σύστημα σένα χρειάζεται. Όλοι αυτοί ξέρουν πως, όσο πιο πολύ ενδιαφέρον τη λογική τους, όσο λιγότερο μας επιτρούν, τόσο περισσότερο μας τελειώνουν. Το σύστημα έχει ανάγκη τον εχθρό. Το επιθυμεί. Αλλά είναι ένα σιάχτρο για να φοβερίζουν τον κοινό με τα πρωτοελέδια. (Απευθνεται στη Μ2) Είστε τι μου έχετε τα συντρόφια; (Οι κάθε άνθρωπος δεν είναι διαφορετικός, αλλά όλοι το ίδιο.

A Θα ξαναπαράσω να γνωριστούμε καλύτερα... Είμαι η κάλυψή σου. Στο μεταξύ, θα είναι σαν να βρίσκομαι ανάμεσά σας... Σε ψυδιάζω για κάτι, αλλά δεν ξέρω ακόμα τι.

N Μα τι λέει; Ποιος νομίζεις πως είσαι; Αλλά, αν πρέπει να σου μιλήσω έξω απ' τα δόντια, αν ήθελα να σου πω ό,τι θα όφειλα να σου πω, θα σου έλεγα ότι το πιστόλι, μαζί με τα άλλα πράγματα

που κατέθεσα μπαίνοντας στη φυλακή, δεν το έχω πια ανάγκη. Τώρα σκοτώνουν τα λόγια. Αλλά δεν θα σου πω τίποτα περισσότερο. Έχω πληροφορίες, αλλά δεν θα σε δώσω... Το μέλλον δεν θα έρθει ποτέ για μας, καρτάλαβες; Είσαι ένας χαρταετός που στροβιλίζεται στον τυφώνα, παιδί μου.

A Παιδί σου! Ε λοιπόν, να σε ρωτήσω κάτι: αν στον δρόμο, ξαφνικά, στην Αθηνά, δεις τον βασανιστή σου —γκρίζο με τα χρόνια, με ψώνια από τη Βαββάκειο παραμάσχαλα— θα τον σκοτώσεις;

N Παράτα με μέ τα μεταφυσικά διλήμματα. Μέσα μου σας έχω σκοτώσει όλους, για να συγχωρεθώ.

A Χα χα, τα πεθαμένα σου;

N Τα πεθαμένα! (Πιάστη) Δώσ' μου το χέρι σου.

A Μά τι λες;!

N Συγχώρεσέ με εκ μέρους της.

A Ήστε δεν ξέχασες. Αλλά δεν είμαι παπιά να σε συγχωρέσω, αφού ούτε εσύ μπορείς να συγχωρέσεις τον εαυτό σου. Δεν καταλαβαίνεις πως υπάρχουν πράξεις που, μόνο αν δεν είχαν διαπραχθεί, θα μπορούσαν να συγχωρεθούν; Κι εσύ έχεις σκοτώσει....

N Τώρα έχω ανάγκη τις λέξεις. Και είμαι πολύ προσεκτικός. Τώρα είμαι εξοριστος στο Σοργκούτ. Και να σκεφθείς πως η Κα Γκε Μπε ονόμασε τον Ζαχαριάδη «αντικείμενο».

M2 Τώρα είσαι στην κόλασή σου.

N Και η κόλαση είναι δική σας εφεύρεση.

A Πάντως εμείς δεν είμαστε εσύ.

M Εξαργάζεται από την ημέρα.

A (Δεν καταλαβαίνει) Ποια ημέρα;

Στο σπίτι, ύστερα από δέκα χρόνια.

N Δεν επέτρεπα να είναι ανοιχτό το τηλέφωνο τη νύχτα. Ήξερα. Περιμένα ένα κακό νέο. Γενικά, από τότε που βγήκαμε, δεν θέλω να σηκώνω τα τηλέφωνα.

M Όμως τότε, ξημερώματα της Τρίτης, σου ανακοίνωσαν τον θάνατο του πατέρα σου.

N Έπρεπε να πάω στο νοσοκομείο αμέσως. Με ζήτησαν οι γιατροί της βαρόδιας. Τους έδειξα την φεύκτη ταυτότητά μου και μπήκα.

M Πήγες. Σε κατέβασαν στο υπόγειο των νεκροθαλάμων. Ο πατέρας σου πάλι πάλι με έναν άλλον νεκρό, σ' ένα φορείο, σκεπασμένος μ' ένα φτηνό σεντόνι. Στο δάχτυλό του δεξιού του ποδιού, σ' ένα καρτελάκι, έγραφε το όνομά του, την ημερομηνία γέννησης και την ημέρα και ώρα που κατέληξε.

N Ήταν ο πατέρας μου;

M Πώς μπορεί αυτό να ήταν ο πατέρας σου;

N «Έπρεπε ήρθε», μου είπε ο γιατρός. Σήκωσε το σεντόνι... και είδα το πρόσωπό. Έτσι γίνονται. Κρυώνουν. Τους παρακάλεσα να με αφήσουν για λίγα λεπτά, αλλά, σαν τους φύλακες στο επισκεπτήριο, με έδιωξαν. Μου απάντησαν πως δεν επιτρέπεται και ότι ακόμα με είχαν αφήσει να κατέβω στον θάλαμο, με τον συνοπτικό...

M Τους άκουσα;...

N Με άκουσαν. Ο γιατρός με έπιασε από το μπράτσο για να ξεποδήσω.

M Και μετά;

N Μερτά βγήκα στη νύχτα. Ο ταξιδιός, αξύριστος και εξαργυρωμένος.

M Τι άλλο μπορούσες να κάνεις τέτοια ώρα τη νύχτα;

N Τίποτα σπίτι....

Πιάστη

N Έχει φάση να κυκλοφορεί κανείς παράνομα, στο πλάσι κάθισμα.
Να βλέπει απ' το τζάμι τα φώτα.

M Δεν σου πέρασε απ' το μυαλό να τα διατυπώσεις όλα όσα μου λες, επακριβώς;

N Δυσκολεύομαι, γιατί εσύ τα λες καλύτερα. Αν και κρατώ ένα είδος ημερολογίου. Όμως ξέρω ότι μια εκτεταμένη αφήγηση, πώς να σ' το πω, δεν μου βγαίνει. Τι να αφηγηθώ; Ότι πενθώ ή ότι γερνώ; Ότι πρόκειται για ένα ζήτημα που θέτω στον εαυτό μου όλο και λιγότερο;

M Πενθείς, όχι μόνο τον θάνατο του πατέρα σου, αλλά και το ότι δεν μπορείς να επεκταθείς. Έχεις κοντή αναπνοή. (Παύση) Μεγάλες, δεν έχεις δυνάμεις. Από ποιους κρύβεσαι; Νομίζεις πως δεν σε παρακολουθούν; Ίσως έχει «μάτι» στο δωμάτιο.

N Έχω βαρεθεί. Βυθίζομαι όλο και περισσότερο στην ηλιχία.

M Στο κρεβάτι;

N Ναι, αλλά είναι σαν να πετώ.

Παύση.

M Η μητέρα σου;

N Μικρός, μου ζητούσε να την τρώω το πρωί και τέντωνα τα χέρια μου ως τις ωμοπλάτες της, καθισμένος στον κώλο της. Αλλά το έχω περιγράψει αλλού αυτό... ας πούμε πως το έχω περιγράψει...

M Με πόσες λέξεις;

Μεγάλη παύση.

N Μ' αγαπάς, μουνι;

Παύση.

M Γιατί δεν μεγαλώνεις;

N Δεν μ' αφήνει...

M Η μητέρα σου;

N Ο φόβος. Ο φόβος με επαναφέρει στην αρχή. Δεν με αφήνει εκεί-νη. Της έμοιαζε τόσο η μικρή...

M Τη θυμάσαι ακόμη. Πότε άρχισες να;...

N Δεν θυμάμαι. Ίσως να μην έχω αρχίσει.

M Μπορώ να σε ρωτήσω κάτι;

N Δεν ξέρω αν θα είμαι σε θέση να σου απαντήσω.

M Εσύ είσαι;

N Τι εννοείς;

Παύση.

M Τίποτα. Μια σύγχυση... Το παθαίνω συχνά. Σαν να πέφτει το ρεύμα.

Παύση.

M Πονάς;

M Θυμάμαι να πονώ σε δύο σημεία του σώματός μου ταυτόχρονα...

M Το έχεις νιώσει;

M Ναι συγκατατίς εικόνες; Αυτός είναι ο πόνος; Ναι τις μετατρέπεις σε δυο γίνεται λιγότερα λόγια; Το ένιωσες;

M Γιατί δεν τις γράφεις;

M Δεν γράφονται. Όταν γράφονται, δεν είναι εικόνες. Δεν είναι τίποτα, τότε τα λόγια ούτε οι εικόνες, όταν πονάς.

Παύση.

M Ναι, σ' αγαπώ...

Μεγάλη παύση. Ο Ν την πλησιάζει, προσπαθεί να την αγγίξει. Η Μ αντι-στέφει.

M (Επιστρέφοντας) Πάω τον τηλεφωνό, να τον ρωτήσεις. Πονάει; Βγή-σε απ' το νοσοκομείο; Είναι καλά; Ρώτα τον.

M Παιδί;

M Αυτόν που μου στέλνει κάθε πρωί εικόνες στο mail μου. Πήρα να μάθω τι κάνει, ε'τσι, να ακούω τη φωνή σου, του είπα.

M Το σήμα;

M Άφησα μήνυμα στον τηλεφωνητή, Άκουσα τον εαυτό μου να μιλά όταν πέφτουν τη θέση. Τον άκουσα να με ακούει μετά.

M Σε άκουσε!

N Δεν θυμάμαι. Μετά δεν ξέρω αν μ' άκουσε.
M Εσύ του μίλησες; Δεν του μίλησες όπως του μιλούσες τότε;
N Μα έχει πεθάνει.

Πάουρ.

N Κλείσε τα τζάμια. Πες του να φύγει. Τα βρωμίζει. Θα ανάψει το φανάρι...

M Είμαστε στο αυτοκίνητο; (Μεγάλη παύση) Άλλαξε στάση. Γι' αυτό δεν βλέπεις όνειρα. Κοιμάσαι από το πλευρό της καρδιάς. Άλλαξε...
N Προστατεύομαι από τους επιλίκτες όταν κοιμάμαι από το δεξί πλευρό. Εσύ που βλέπεις όνειρα... Μόνο όνειρα ξέρεις να βλέπεις εσύ...
M Όνειρα. Πως μια οβίδα έπεσε στο δωμάτιο. Μια μαύρη μπάλα σαν μάτι.

N Ένα μάτι;

M Έπρεσε... το έριξαν απ έξω... Καρφώθηκε πάνω στον τοίχο...
N Πού καρφώθηκε;

M Εδώ σφήνωσε, ανάμεσα στα βιβλία... Μας βλέπει. Όλα μας κοιτούν όταν δεν τα βλέπουμε... Όλοι...

N Ποιοι άλλοι;

M Αυτοί που πέρασαν έξω από το σπίτι. Όλοι...
N Μας κοιτάει αυτός...

Πάουρ.

M Μάγκωσες το νύχι σου στην πόρτα;
N Δεν πρόσεξα και το μάγκωσα. Ήθελα να τον αποφύγω. Έκλεισα βιαστικά.

M Έγινε ένα αιμάτωμα στο κάτω μέρος του νυχιού που ανεβαίνει προς τα πάνω.
N Όταν ανέβει ως απάνω, θα έχω γίνει καλά.

M Πες πως βλέπεις τα νύχια σου...

Πάουρ.

N Κουράζομαι όλο και περισσότερο. Σηκώνομαι από το κρεβάτι και κάθομαι κουρασμένος στον καναπέ. Κοιτάζω πέρα κουρασμένος.

Όμως δεν έχω κανένα πρόσχημα γι' αυτό το σώμα. Πάσχω, αλλά αυτό δεν μεβιώνει τίποτα, γιατί τίποτα δεν εκφράζει αυτό...

M Πάλι κάναμε έρωτα κι εσύ μετά άρχιζες να μιλάς... Οι θεωρίες σου. Δεν ήθελα να σ' ακούω να μιλάς μετά τον έρωτα... Δεν ήθελα να ανοίγω τα μάτια μου και να βολιχόμαι στο σπίτι... (Πάουρ) Πότε κάναμε έρωτα για τελευταία φορά; (Μεγάλη παύση) Δεν καρδιάς μαζί σου το τεράστιο; Δεν ξέρεις ποτέ... όταν είσαι κουρασμένος...

M Κάθομαι και κοιτάω. Δεν χρειάζομαι τεράστιο. Κοιτάω...

M Η πόρτα που μάγκωσες το δάχτυλό σου σαν να σε τράβηξε πίσω... Στο σπίτι; (Πάουρ) Κάθομαι στον καναπέ. Βλέπω να μαυρίζουν και τ' άλλα μου νύχια. Έρχεται και μαυρίζει την εξώπορτα.

M Πως έρχεται; Από πού;

M Αυτή. Η κόρη σου που είχε έρθει τότε...

M Δεν ήταν κόρη μου. Γιατί τη λες κόρη μου;

M Γιατί είχα κι εγώ μια κόρη.

M Όταν σε γνώρισα; Πρώτη φορά μου το λες.

M Ήταν πολύ πριν σε γνωρίσω.

M Για να σε γνωρίσω... έπρεπε να μου το έχεις πει.

M Για να με σώσεις... Όχι στην Ασφάλεια, όχι...

M Τότε σε παύει;

M Ήταν αυτό μου.

M Ένας μήν. Μου είχαν να φοράω ένα σκούρο παλτό... και θα με πλησίαζε έξω από την Εθνική Τράπεζα.

M Είχα προσέξει. Ήθελα τον Μπάτλερ... Διάβαζα. Με είχαν βάλει στο σχολείο. Με εμπιστευόντουσαν. (Πάουρ) Διάβαζα πως στον εγκέφαλό υπάρχει ένα σημείο που βόλκεται εδώ, στο μέτωπό μας.

M Φαίνεται πως είναι το σημείο απ' όπου έρχεται αυτός... Φαίνεται πως στο σημείο αυτό ξεκαθρίζουν οι λανθασμένες από τις σωστές απορίες που παύουμε. Οι ιδέες μας... Κατάλαβες... Την περιποίηση την αναμείζουν πλευρικό μεταπαιό πόλο του προμετωπιαίου φαιού. Ένα σπινάκι είναι, δηλαδή, νευρικών κυττάρων... Ένας ορισμός απ' όπου ακούγεται κάτω σαν φωνή.

Πάουρ.

M Πού τα διάβασες; Πρόσεχε, όταν βγαίνεις απ' το σπίτι, τη φρεσκο-βελμένη εξώπορτα, μην κολλήσεις στην μπροχιά...

N Κολλάς στο ίδιο θέμα.

M Κολλάς όπως εσύ κολλάς στη μαύρη μοιριά...

Πάυση.

N Μου απάντησε στο τηλέφωνο. «Διαπιστώθηκε όγκος στον εγκέφα-
λο», του είπαν. Ακριβώς εδώ. Στο σπινάκι. (Δείχνει στο κεφάλι του)
Μου είπε πως θα σβήσει γρήγορα και έχλεισε το τηλέφωνο. Αλλά
η φωνή του είχε γραφτεί μέσα μου με τις άλλες φωνές.

M Γιατί δεν πας να τον δεις;

N Δεν μπορώ. Δεν έχω υπομονή, αλλά έχω την εικόνα του.

M Όση ώρα κάθεσαι στον καναπέ, έχεις υπομονή; Θα μπορούσες να
ξεκουράζεσαι στον καναπέ. Ξεκουράζεσαι;

Μεγάλη παύση.

N Είδα τον διάβολο ξαφνικά όπως καθόμουν στον καναπέ. Τον είδα
απέναντί μου εντελώς ξαφνικά... «Στη ζωή μου συναντώ εκατομμύ-
ρια σώματα», μου είπε.

M Ίσως ο ρώσος τζέντλεμαν; Ποιον από τους τρεις αδελφούς;

N Τον διάβολο! Διάβαζε ή έγραφε; Έγραφε! Σημείωνε σ' ένα
τετραδίο, όπως καθόμουν και τον έβλεπα απέναντί μου στον κανα-
πέ. Σημείωνε.

M Σαν να ήρθε ο διάβολος για να κάνει απογραφή. Ξέρεις, αυτοί που
χτυπούν την πόρτα και σου λένε: «Καλημέρα σας. Απογραφή...».

Μεγάλη παύση.

N Του μίλησα πρώτος εγώ, όπως μίλησα σ' αυτόν που μας είχε επι-
σχεφθεί εκείνο το πρωί της μεταγωγής.

M Σε πρώτο ενικό;

N Όταν γράφω, είναι σε πρώτο ενικό.

M Ο διάβολος; Σε ποιο πρόσωπο;

N Δεν πείκει καιρός που κατάναβα πως ο διάβολος είναι στα χαρτιά.

M Η καλύτερη υπηρεσία που θα προσφέρεις στον διάβολο είναι να μην
πιστεύεις στα χαρτιά του διαβόλου.

N Όσο λιγότερο πιστεύω στα χαρτιά του τόσο μεγαλύτερη αξία δίνω
στον εαυτό μου. Ε, λοιπόν δεν τα πιστεύω. Αυτά που γράφω είναι
για να τη βγάλω καθαρή.

M Ο διάβολος ξέρει τι πρέπει να κάνει για να σε καθαρίσει. Δεν το
κατάναβες πως είσαι καθαλισμένος; Του μίλησες; Του μίλησες ειλι-
πνικά;

N Δεν του είπα τίποτα άλλο.

M Όταν υπονοούμενα με τα μάτια; Τίποτα; Τόσα χρόνια τα τσακάλια
λογαλάνε την περιοχή. Και δεν του είπες τίποτα;

N Η ασφάλεια; (Μεγάλη παύση) Βραδιάζει ωρύτερα από χθες. Αυτός
που περνάει από κάτω... Πες του να φύγει. Μεγαλώνει την ασφάλεια
εδώ μέσα.

M Θα γίνουν επιποδία.

N Σωλήσεις; Πού το ξέρεις;

M Το είδα στην τηλεόραση.

N Αυτά που περνάει από κάτω, ανέβηκε χθες και μας χτύπησε το
σοφόν.

M Όχι όπως ο άλλος, απρόσκλητος.

N Πως άλλος;

M Ο διάβολος.

N Πως! Μα τι λες; Ο ίδιος ήταν... Με φοβίζεις.

M Κι εσύ με φοβίζεις. Πάντα με φοβίζεις.

N Αυτό που θα έπρεπε να πω, δεν θα το πω.

M (Όσο στο θέατρο; (Μεγάλη παύση) Εγώ όμως θα το πω.

N Ίσως πια!

M Με πώς τηλέφωνο.

N Πως πάλι!

M Ο σπαράξ. Ένας τυφλός. Τον είχα μαθητή. Επιμένει... Μου ζήτησε
για φωτογραφία μου... Τον ρώτησα τι να την κάνει... «Με ακούς»;

N Έπρεπε να έχεις βγάλει τα μάτια σου...

M Σίγουρα!

Μεγάλη παύση.

N Σήμερα είμαι ευχαριστημένος.

- N Αφήνω να διακρίνονται μόνο τα σίδερα... 'Όσο λιγότερα γράμματα γίνεται... Οι αναμονές! Έτσι δεν λένε τα σίδερα που εξέχουν από τα στίπια;
- M Τι αναμένουν;
- N Την υπομονή. Αυτόν που θα τα πανωσηκώσει αν δεν λυγίσουν από τη σκουριά. Γιατί κι ο σιδερένιος σπλιςμός σκουριάζει. Αν παρυσιαζόμουν;
- M Είναι καλύτερα να κάνουμε αυτό που θα κάνουμε. Δες αυτό που βλέπω στον καθέφετρη όταν θέλω να σου μιλήσω. Τον στιλβώνω πάλι και πάλι από το χνώτο μου όταν στο άγγιγμα παγώνει το μέτωπό μου. Δες το πρόσωπό μου.
- N Θερμοκρασία υδραργύρου το σώμα σου, ούτε καν στους 18 βαθμούς των υπόλοιπων πραγμάτων. Σε βλέπω ήδη νεκρή. Σχύβω επάνω σου σαν ιατροδικαστής.
- M Ή σαν μπάτσος;
- N Όταν ξύπνησες, τελοςπάντων, τα μάτια σου έλειπαν σαν εκείνους που τους χτύπησε δόμος.
- M Αλλά δεν με έθαψες. Με κράτησες ζωντανή.
- N Όλα είχαν συμβεί τότε.
- M Τότε δεν υπήρχε πένθος. (Πάουση) Είναι η ώρα για τα χάντια σου. Είσαι έτοιμος να ικανοποιήσεις...
- N Ποια απ' όδες;
- M Τη σιωπή! (Μεγάλη παύση) Είναι μαζεμένες πολλές απέξω. Σαν αυτές που μιλάνε στις γωνιές της Μενάνδρου και πουλάνε τσιγάρα. Τι περιμένουν; Μαζεμένες. Μιλάνε μια γλώσσα που δεν την καταλαβαίνω.
- N Μιλάνε ρωσικά.
- M Όχι. Μιλούν για το εμπόρευμα.
- Πάουση.
- N Θέλεις να φύγεις από το σπίτι να πας πίσω από την εκκλησία με τις γυναίκες; Πού θα πας; Ποιος είναι ο λόγος που δεν έχεις φύγει από το σπίτι;
- M Το σπίτι είναι...
- Πάουση.

- M Είναι απόγευμα και το φως του ήλιου χρυσώνει την άσφαλτο ως την Ομόνοια.
- M Γιατί δεν παίρνεις τον λόγο; Γιατί δεν τις ρωτάς, από κει που γράφεις και με περιγράφεις; Αλλά νομίζεις πως έρχομαι από τα λόγια σου! (Πάουση) Οι γυναίκες μιλάνε εκεί που δεν γράφεις εσύ. Καμιά γυναίκα δεν θέλει να γράφουν για κείνη.
- M Δες και ό,τι είναι πραγματικό δεν έχει γράψει επάνω τους, σ' αυτά τα συντηρίμια.
- M Ίσως έχει πάντα μια άλλη ιστορία εκτός απ' αυτή που γράφει το μολύβι... Ίσως έχει μια άλλη...
- M Κάνει και κατά δεύτερο σκοπό, όπως λένε οι χειρουργοί για την καταπονημένη πάλη.
- M Δεν κάνει. Κοίτα, δεν έχει κλείσει η πάλη. (Πάουση) Φοβάσαι; Καμιά φορά μου φαίνεται σαν το γατί που πετιέται τρομαγμένο στις γραμμές...
- M Η ζωή τρέχει με μεγάλη ταχύτητα. (Πάουση) Αλλά αυτός που έχεις ανέβει σου δεν μπορεί πια να τρέξει. Δεν μπορεί να πιαστεί από το δρόμο. Η ευρεία του τον οδηγεί σε ανοησίες. Η ευγλωττία του, σε τραυλίσματα. Τα σχεδιάσματά του είναι τα ίχνη των γλάφων πάνω στην άμμο. Οι ταλαντώσεις των γραμμάτων είναι ο κυματισμός των αυθιγμάτων που δεν δέχεται. Θάλασσες από λέξεις. Φωνήεντα που δεν ακούγονται. Σύμφωνα που δεν συρίζουν. Άλλα και άλλα και άλλα πρέπει φορές επαναλαμβάνόμενο το φωνήεν, δεν εκφράζει το συνολόγραμμα της αγάπης...
- Πάουση.
- M Αυτό το ακατανόητο φώνημα, α α α, είναι σαν να πέρφεις σε άπιαστο πηγάδι... Σαν να γυρίσεις ανάποδα την ταβιά. Ας πούμε: γεννέσαι γέρος. Αποκτάς στην πορεία τη γνώση. Ο θάνατος έρχεται σε βρεφική ηλικία, ανάποδα. Στα εξήντα, έχεις το σώμα τού εικοσάρη αλλά τη γνώση του εξηντάρη. Είσαι στην ακμή. Μπορείς να πεις και να γράφεις ό,τι θα έγραφε ώριμος αλλά κουρασμένος...
- M Και στα σαράντα;
- M Α, είσαι ο σαραντάρης των σαράντα ετών. Ακριβώς στη μέση... Αν βέβαια ζήσεις, ως τα ογδόντα... (Πάουση) Παρατήρησες ποτέ

πως απ' όλα τα όργανα το πιο ακούραστο είναι η καρδιά; Πως η καρδιά δεν παθαίνει καρτίνο; Και πως, όταν προσβληθεί, ο πόνος εκδηλώνεται αλλού;

Καρδιάδες ποτέ τι είναι το άλλο αντί του άλλου;

Καρδιάδες ποτέ το άλλο; (Μεγάλη παύση) Είναι σαν να θέλεις το ταχύτερο να σωπάσεις. Γι' αυτό, σ' όποιον σε ρωτάει γιατί γράφεις, του απαντάς όσο πιο μακριά γίνεται από την ερώτησή.

Είναι το ίδιοι της γραφής το «πιο μακριά»... Ώπου... (Παύση) Φυσάει έξω. Ο αέρας παίρνει τα χαρτιά. Δεν αφήνει τίποτα να σταθεί. Η σειρά σου τώρα να πεις όσο πιο «μακριά» γίνεται.

Το έχω σκεφτεί.

Κάν' το, λοιπόν!

Δεν θέλεις έναν δεύτερο γύρο ακόμη;

Με θέμα;

Τον τρόπο. Με υδροκυάνιο ή πιστόλι; Για να τελειώνουμε.

Γιατί επειγέσαι τόσο; Είναι άνευ σημασίας.

Για να τελειώσουμε. Τόσα χρόνια αφηγήμαστε στην παράταξη.

Ώστε να είμαστε ακόμα πιο δυνατοί για να το κάνουμε. Πιο κοντά σ' αυτό που πρέπει να κάνουμε.

Δεν μπορούμε να το κάνουμε. Δεν έχουμε τη δύναμη.

Δεν έχουμε τη δύναμη γιατί δεν έχουμε την αδυναμία. Αυτό θέλεις να πεις;

Δεν θέλω να πω τίποτα. Αλλά υπάρχει κάτι που θέλω να πω. Υπάρχει κάτι που πρέπει να το θυμάμαι και δεν το θυμάμαι... (Μεγάλη παύση) Πες μου την ιστορία σου με δύο λόγια, προκειμένου να τελειώσουμε.

Υπερηίστηχα. Κι αυτό, θυμάμαι, συνέβη πολλές φορές. Κι όταν σκηνοθετούν και τίνάζα το μπατζάκι μου, ξαναέπεφτα. Όταν έφυγα και με παράτησε με τη μικρή, την κάρφωσα.

Η μήπως τη σκότωσες;

Τίκανα κάτι χειρότερο.

Τικά;

Αυτό θυμάσαι; Αλλά πόσες φορές θα ακούσω την ιστορία διαφορετικά;

Δεν έχει άλλη φορά. Είναι η τελευταία φορά. Εγώ πέρασα πέντε στα ζούμπι.

Μη δραματοποιείς... Γι' αυτό σε πιάσανε;

N Δεν είχα άλλες αντοχές. Ποτέ δεν είχα αντοχές. Τα ξέρασα όλα. Της τα φόρτωσα.

M Μπορείς να πεις όμως ότι, εντάξει, όλα έγιναν σχετικά ανώδυνα—πρώτη, έγερση—τόσα χρόνια, με το βάρος της πάνω στους ώμους μου... Μπορείς ακόμα να πεις πως όλα έχουν ένα τέλος, και πως αυτή, αν μου επιτρέψεις, τώρα, θα ήθελε να σε δώ επί ξύλου χρεμάμενο, για να σε συγχωρέσει. Να περιμένω να παραδώσεις το πνεύμα μπροστά της. Να σε αποκαθηλώσω. Να χαθώ και άλλη μια φορά, στις αλές... (Παύση) Αλλά γιατί πρέπει να χαθώ σ' αυτόν τον ψεύτικο κήπο;

N (Δραματικά) Γιατί είσαι άρρωστη. Δεν είσαι; Είναι η αργία....

M Και πρέπει μαζί της να χαθώ κι εγώ; Πρέπει να δεχθώ, να παραδεχθώ το επίχρυσμα του θανάτου στα χείλη μου; Πρέπει να σ' αφήσω να με μεταχειριστείς όπως αυτήν; Πρέπει να κοιταχτώ στον καθρέφτη σου, χλωμή και αδιαγμένη; Καμιά φορά, ξέρεις, αναρωτιέμαι αν πίσω από το ρζάμι σου υπάρχει ο ψευδάρθρωπος. (Μεγάλη παύση) Δεν φοβάμαι τον θάνατο και αναδέχομαι τον άθλιο ρόλο που έγραψες...

Φέρε την πένα. Λέγε, θα τα υπογράψω όλα...

Λέγε, όσο ακόμα είμαι στα κέφα μου.

M Διότι η εξουσία είναι τώρα δική μου. Καρδιάδες; Η γυναίκα σου έχει τώρα το αυτεξούσιο... Κάν' το και τελειώνω... (Παύση) Δες απ' το παράθυρο. Σήκω απ' τον καναπέ και στάσου μπροστά στο παράθυρο. Άνοιξε την πόρτα. Η πόλη ξυπνά. Άκου τον θόρυβο από τη λεωφόρο. Πόσοι άνθρωποι τώρα, αδιάφοροι για σένα, πάνε βιαστικά προς την ημέρα που αρχίζει...

N Οι άλλοι, απ' τα φωτισμένα παράθυρα των νοσοκομείων, πάνε όμως προς τη νύχτα.

M Μά είμαστε στο στίτι, εδώ, προστατευμένοι... Έχουμε τα φώτα σβηστά κι όταν δεν μας τα σβήνουν οι άλλοι.

N Γι' αυτό ακριβώς. Βάσει κανονισμού.

M Ποιου κανονισμού; Το βραχυλόδακτι που σου έβγαλαν έμεινε στο κεφάλι σου. Τώρα όμως είμαστε ελεύθεροι.

Παύση.

N Και δεν σου έχω πει ακόμη τι αισθάνομαι εδώ και καιρό. Τη μονοτονία αισθάνομαι της ελευθερίας. Αυτό αισθάνομαι.

M (Εξοργισμένα) Και για μένα; Γιατί πρέπει να το αισθάνεσαι και για μένα; Εγώ δεν έχω τη δική σου ανησυχία, δεν είμαι πεπλεγμένη. Εσύ γιατί ανησυχείς και βηματίζεις σαν τους φυλακισμένους; Μεταβολή και πάλι απ' την αρχή... Γιατί δεν βγαίνεις έξω;

N Έρπασα ως την εξώπορτα. Μαριμάωσα. Όχι πως έκανε χρέο. Δεν κράτησε ούτε ένα λεπτό. Μεταβολή και εν δυο, μέσα.

M Σου συμπαραστέχομαι, όπως έκανα τόσα χρόνια. Ερχόμουν στο επισκεπτήριο. Σήμερα όμως επισκέπτομαι ποιον; (Πιάστη) Ηλίδου στη μέρα. Άνθρωποι. Να βγούμε... Θα τους ξαφνιάσουμε όταν μας δουν με αυτά τα παλινόρχα. Θα κάνουμε ένα σινιάλο με το μαντίλι μου.

N Το πιθανότερο είναι κάποιος να μας πλησιάσει και, αφού μας ρωτήσει ηλιχία κ.λπ., να μας συστήσει να γυρίσουμε σπίτι...

M Ενώ θα θέλαμε να κάσουμε έξω στη λιακάδα.

N Έτσι όμως, με τα μπες βγες, αντί να μείνουμε στο σπίτι συγκεντρωμένοι και να σκεπτούμε τον λόγο που το αναβάλλουμε διαρκώς...

M (Έντροπη) Μην τον πεις.

N (Όσο πιο χαμηλόφωνα μπορώ, για να τελειώνουμε, βρίσκοντας μια άκρη με τα λόγια τουλάχιστον. Ξέρεις, κουράζεσαι μέχρι να πεθάνεις. Πάντα το έλεγα. (Πιάστη) Όπως εμφανίζεται ξαφνικά στο όνειρο ο προσφιλής σου που δεν το ξέρει πως έχει προ καιρού πεθάνει και δεν έχεις δικαίωμα να του το πεις πως πέθανε προ ετών, μπας και τον τρομάξεις...

M (Οι πεθαμένοι επωρδούνται από το όνειρο για να μας επισκέπτονται...

N Ξέρεις το όνειρο του Τρότσκι με τον Λένιν; Τον είδε νεκρό στον ύπνο του αλλά δεν του το είπε, ότι είναι πεθαμένος, για να μπορούσε να τελειώσει τη συζήτηση. Ήταν βέβαιος πως κανείς δεν ανασταίνεται παρά μόνο στο όνειρο ενός άλλου.

M Την ολονύκτιωτη συζήτηση;

N (Ολονύκτιωσε μεγάλες δραστηριότητες εγώσμου.

M Ο Τρότσκι; Τρελά πράγματα μου λες. Εγώ έχω διαβάσει Το καπνιάκι της βιτρίνας. Ήταν το πρώτο μου βιβλίο. Μετά άκουσα τα τανγκ στην Βασιλίσσης Σοφίας.

Πιάστη.

N Τώρα πες κάτι κι εσύ, πες την ιστορία σου.

M Εξόριστη, γεννήθηκα στην εξορία. Τον γνώρισα. Έμεινα έγκυος στο παιδί του. Τον παράτησα. Και δεν σημαίνει πως αυτή ήμουν εγώ. Μπορεί να ήμουν αυτή... Μπορεί εσύ να ήσουν εκείνος. Μετά μου ανέθεσαν τον χειρισμό ενός οδοστρωτήρα χωρίς λεβιέδες. Τα μηχανήματα ισοπέδωσε το παρελθόν μας... (Πιάστη) Χωρίς να σημαίνει πως, αν αυτοκτονήσεις, δεν θα αναγκαστείς να επιστρέψεις και να ξαναρχίσεις τα ίδια... (Πιάστη) Ε, λοιπόν άκου. (Πιάστη) Ένω πρώ... ως το τέλος του κόσμου...

N Το ζήτημα είναι να πεις «ένα πρωί». Άπαξ και το έπες, όλος κόσμος αρχίζει από χει. Πες το πάλι... Θυμάσαι εκείνο το πρωί που ξύπνησες πλάι μου για πρώτη φορά και μου είπες έναν στίχο στα αγγλικά; Από πού ήταν; Πες τον πάλι.

M Ένα πρωί... ως το τέλος του κόσμου, ένα πρωί, μάτια στραμμένα που σε παρακολουθούν, πόδια που σέρνονται αργά, πάνω κάτω, ωστόσο το τέλος του κόσμου — αν αυτός είναι ένας προορισμός. Χέρια που σε αγγίζουν... Ο χειροπράκτης... (Η Μ απότομα θυμάται το όνομα, Του Έλιοτ!

Η Μ απαγγέλλει:

Although I do not hope to turn again.

Although I do not hope.

Although I do not hope to turn.

Πιάστη.

M Άνοιξες το στόμα σου ένα πρωί, και εγώ, παίρνοντας φόρα για να χωρέσω, μπήκα μέσα σου ολόκληρη και περπάτησα σαν να βούλιαζα σε κόκκινο αφροδέ. Έβλεπα...

N Τα σπλάχνα μου;

M Δεν έβλεπα παρά μόνο αυτά... Όπως είδα και τα σκοτάδια στην απομόνωση, όταν ο λαός θα πρότασσε τα στήθη του στο Σύνταγμα...

Πιάστη.

N 'Αργισε ξανά, αλλά όχι αυτή την ιστορία με τον τυφλό. Δεν έχεις άλλα θέματα;

M Τα έχεις πάρει όλα τα θέματα. Τώρα είναι αργά για άλλα. Τώρα περιμένω την άδεια να πεθάνω.

N Το βρίσκω υποδεέστερο των περιστάσεων να μην έχεις θέματα.

M Μου φαίνεται πως κατά μία έννοια σ' τα έχω πει όλα. Έχασα τον έλεγχο των προτιμήσεών μου. Μ' έπιασε φόβος για τις λέξεις: Η μητέρα μου απαγόρευε να περπατάω προς τα πίσω. «Έτσι περπατούν στο όνειρο οι νεκροί», μου έλεγε.

N Οι νεκροί εξάλλου δεν περπατούν προς τα πίσω, περπατούν πίσω μας.

M Αλλά δεν μπορείς να το πεις. Δεν μπορείς ν' αγαπήσεις.

N Η αγάπη δεν φέρνει ποτέ τίποτα καλό.

M Η αγάπη πάντα φέρνει το καλύτερο. Για ν' αγαπήσεις, όμως, πρέπει ο άλλος να είναι άορατος, αλλιώς, με το που θα φανερωθεί, η αγάπη εξαφανίζεται.

N Μην το λες. Όταν η καταστροφή όμως της υγείας σου χειροτέρεψε δραματικά, πήγα να δω αυτόν τον γιατρό. Το κεφάλι σου πονούσε τόσο πολύ που δεν μπορούσες πια να ξαπλώσεις. Περνούσες τη νύχτα όρθια στο μπαλκόνι ή καθιστή σε μια πολυθρόνα. Ήθελα να πιστεύω πως είχαμε τα πάντα από κοινού, αλλά μέσα στη δύσπνοιά σου ήσουν μόνη. (Πάυση) Το νύχι μου συνεχίζει να μαυρίζει. Όταν το μαύρο θα καλύψει όλη την επιφάνεια, θα έχουμε πεθάνει. Και θα σου αποδείξω πως, όταν το μαύρο επεκταθεί, θα είμαστε για πάντα μαζί.

M Σ' αγαπώ. Αυτό είναι το επείγον περιστατικό που παραμένει επείγον. Αν το αποστηθίσεις... Αν υποχριθείς έστω ότι το λες... Αν το μάθεις απέξω, όπως στο θέατρο... Αλλά εγώ σ' αγαπώ. Και σ' αγαπούσα και τότε, που δεν σε θυμόμωνα. Και ύστερα στη δική, που σε είδα ανάμεσα στους δικηγόρους και τους βασανιστές μου. (Πάυση) Τι γύρευες εκεί;

N Να σταματήσουμε για απόψε.

M Άνθρω;

N Δεν θα είμαστε εμείς αυτοί για τους οποίους θα γράφουν οι εφημερίδες αύριο. Θα αμπαρωθούμε και θα πεθάνουμε, όπως το ζώο που αποσύρεται στη γωνία.

M Θα έχει όμως σημασία αν μας δουν μάστερες.

N Τίνος πράγματος;

M Του χρόνου. Αλλά τι να πουν οι μάστερες; Ότι είμαστε ψυχονοσούντες; Ότι θα πρέπει να μας έχουν συνεχώς σε καθορισμένες τροπείας;

N Δεν μας έχουν;

Πάυση.

M Στην περίπτωση που δειλιδάσεις να με σκοτώσεις;

N Θα με σκοτώσεις εσύ.

M Είμαι κοπλή...

N Θα ανοίξεις την πόρτα κουνώντας πάλι το μαντίλι σου και θα ζητήσεις το πιστόλι του.

M Δεν χρειάζεται πόρτα, δεν χρειάζεται σκέψη, δεν χρειάζεται πιστόλι για να βρω, να αναμειχθώ με τον αέρα και τη γη και διαλυθώ. (Πάυση) Να βρω; Αλλά πού έμενα; Ποιος έμενε εγώ; Ποιος είσαι εσύ... Οι φωτογραφίες απειλούν σαν οστά.

Πάυση.

N 'Αφρησε ν' αποφασίσει αυτό...

M Πάρε με στην αγκαλιά σου. Σφίξε με απάνω σου. Μη με κοιτάν να μην ξέρεις τι να με κάνεις.

H M2 παίρνει τη θέση της M.

N Εσύ είσαι;

M2 Αυτή που γνώριμες στην ηλιχία που τη γνώριζες.

N Τότε εσείς οι δύο ήμασταν εμείς; Αλλά δεν σου τα έχω πει όλα; M2 Λέγονται όλα;

N Υπάρχει μια φωνή δίχως στόμα και κάπου ένα είδος ακοής, υποχρεωμένο ν' ακούει, και κάπου ένα χέρι, χέρι όμως ονομαδικό θέλει να φτιάξει ένα χέρι, ή αν όχι χέρι κάτι κάπου που θα μπιμπίνα να αφήσει ένα ίχνος, από τι φτιάχτηκε, από τι λείψθηκε, με λήγερο δεν γίνεται, όχι, μοιάζει με μυθιστόρημα, πάλι μυθιστόρημα, τίποτα δεν υπάρχει, παρόλα μια φωνή που μουρμουρίζει ένα ίχνος

Ήταν ανάγκη όμως να σε γνωρίσω; Και ήταν ανάγκη να είσαι τόσο όμορφη;

Παύση.

M2 Έχουμε πει πολλές φορές ο ένας στον άλλον πως, στην απίθανη περίπτωση που θα είχαμε μια δεύτερη ζωή, θα θέλαμε να την περάσουμε μαζί. Μου το έχεις γράψει.

Ι: χτυπητικά φωτισμένα το δωμάτιο. Είναι το επέκεινα.

N Πετάναμε χωρίς να χρειαστούμε τον θάνατο.

M2 Τον θάνατο τον είχαμε στερεωμένο απάνω μας με καρφίτσες, όπως οι μοδίστρες το πατρόν. Κάποια φορά ο θάνατος προστάθηκε να μας πουλήσει μια πάννη κούκλα, λες κι εγώ δεν ήθελα ένα παιδί... Ή λες πως θα 'θελα να βγω σόα από την ιστορία; Το ήξερα. Ήξερα πως κάτι πρέπει με τον χρόνο όταν εσύ κάνεις τη δουλειά σου συνολικώντας με τον χώρο τξέντλεμαν κι εγώ σας ακούω στα σκοτεινά... Θα έδινα οτιδήποτε... Αλλά δεν το θέλησες εσύ...

N Για τι πράγμα μου μιλάς;

M2 Για την πάννη κούκλα... Άγγιζε το πρόσωπό μου αλλά δεν ήταν το πανί... Ήταν η έξαψη... (Παύση) Μιλάμε ακόμη. Δεν το αποφύγαμε. Αλλά πού είμαστε; Εδώ καταλήγει η μεταγωγή. Ο θάνατος

N Στο θέατρο. Εδώ είμαστε. Εδώ ο θάνατος, το τέλος του κόσμου, είναι αυτό το που δεν μας ανήκει. Ο θάνατος, το τέλος του κόσμου, είναι αυτό το συναίσθημα... Παρωδία του ίδιου εγχειρήματος που είχαμε επιτελήσει τότε, στο γκαράζ, για να τους τρομοκρατήσουμε...

M2 Τα υπόλοιπα; Ακόμη και τώρα; Εδώ; Δοκιμάσαμε τρόπους και τους βρήκαμε περσιτούς. Οι δυνάμεις είναι πολύ δυνατές. Ενωό οι φροβές δυνάμεις.

Παύση. Η Μ ξαναπαίρνει τη θέση της.

M Άνοιξε τη δεξιά μου πλευρά. Βγάλε από μέσα μου αυτό το πλάσμα ανάμεσά μας... Τότε δεν με είχες σκοτώσει. Εγώ σας παρότρυνα. Η μάνα μου με γύρευε. Η μικρή... Αλλά είσαι σε θέση να επινοήσεις μια δεύτερη προδοσία;

[46]

Του παρέδωσε το σπύτι και το χέιδι. Ύψισε και είδε —έτη φωτός, καιά— τον υπάλληλο του γραφείου με τα τελευταία της χαρτιά σε χτες από γάλα εβαπορέ. Τώρα αλλού θα καλωσιψίζεται, άλλες πυτιδώ στον χώρο και τον χρόνο της, άλλα μολύβια χαράζουν την αστρ σκόνη στα μαλλιά της. Εκείνο που χρόνια σημείωνε, το σημείωσε τός, διαμιάς. Εκείνο που δυσκολα αποστήθιζε, αναποδογυρίστηκε α σως στις λέξεις του. Μεγάλη παύση.

N Τώρα και για τα υπόλοιπα, σε χρόνο καθαρό, χωρίς χρόνο, ο εδώ ούτε εκεί ούτε πουθενά.

Παύση.

M Δεν μας έχουν ανάγκη οι ζωντανοί. Και οι πεθαμένοι περπατούν πίσω μας... Σικιές στο ασηνητικό της εικόνας. Εκεί διακρίνεις εσωτερική ποιότητα του φωτός. Εμείς είμαστε το κέρος και απώλεια. Εμείς είμαστε οι επικηδειοι μύμοι. Οι θεατές βλέπουν θέατρό μας μέσα σ' ένα τεράστιο νεκροταφείο, μέχρι την καινούργια μεταγωγή που θα οδηγείται ένας άλλος νεκρός στη ζωή ενός άλλου Η φυλακή μάς έκανε καλό. Πες τη σπύτι, πες την όπως θέλ (Παύση) Έχεις ξεχάσει ανοιχτή τη βρύση του μπάνιου. Ακούω δάκρυά μου... Λένε πως κάποτε, στο χέλιος του θανάτου, μια ξι νική χαρά περνάει τους ανθρώπους, και αυτοί που στέκουν δί τους την ονομάζουν «τη τελευταία αναλαμπή».

N Αυτός ήταν ο τρόπος λουπών;

M Σ' όλη μου τη ζωή σychανόμουν το μελόδραμα.

Σκοτάδι, ύστερα φως. Ο Ν τη σηκώνει στα χέρια του. Η Μ έχει το βλέψη της Αγίας Τριετίας, σαν να απολαμβάνει. Τη μεταφέρει αργά στο βάθος σκηής. Την παραδίδει στον Α, μέσα στο εκτυπωτικά φωτισμένο δωμάτιος. Κάποιος από το κοινό διαβάζει επί σκηής μια «Σημείωση για τη λαοδία των πραγμάτων» του Ρίλκε:

Εάν αυτούς τους δυο ανθρώπους τους έβγαζα από τη μάταιη ύπα τους και τους έβαζα πάνω στη σκηνή, τότε θα ήταν δυο εραστές, θα έπρεπε να εξηγήσω γιατί είναι μακάριοι. Όμως πάνω στη σκ

[47]

ο βαυμός είναι αθέατος και κανείς δεν μπορεί να εξηγήσει τις παράξενες χειρονομίες των θυσιαστών.

N Σου την εμπιστεύομαι.

A Ποια από τις δυο;

N Εδώ που είμαστε, σρημασία έχει η ενέδρα.

A Ποιος παγιδεύτηκε;

N Οι κλ αυθιμοί των ανθρωπών... Το βουητό που ακούς στο κινητό.

Πιάστη.

A Θέλεις να βάλεις μουσική;

N Θέλεις να τραβήξεις την αυλαία;

Η αυλαία πέφτει απότομα και απότομα ξαναυίγει. Ο Άγγελος της Ιστορίας κατάρχει τα ερείπια να συσσωρευούνται μέχρι τον ουρανό...

A Κόιται! Τον αναγνωρίζεις; Είναι η Ιστορία. (Πιάστη) Δάβε υπόψη σου ότι το πρωί πρέπει να σηκωθούμε πολύ νωρίς και μετά μιας περιμένει ένας μεγάλος ποδαφρόδρομος... Καλό θα ήταν να κανείς λίγη οικονομία δυνάμεων. Το θέμα δεν είναι πως χρειάστηκε να πεθάνουμε, αλλά πως αγωνιστήκαμε για να βρεθούμε σ' αυτόν τον τόπο. Είναι ο τόπος εδώ.

N Θέλω να έρθω εκεί που ήμουν. Θέλω να έχω ιδία άποψη. Η τσάντα μου. Μου δίνεις την τσάντα μου; Έχω τα χαρτιά μου.

A Δεν θα χρειαστεί.

Θα ήταν μάταιο να προσπαθήσουμε εδώ να εξερευνήσουμε όλα τα αληθέδετα νήματα αυτού του έργου. Μπορούμε να τα ξανα-ανακαλύψουμε μόνο στις πρόβες και προπάντων σε στιγμές αλήθειας στην παράσταση.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Με πλάγια στοιχεία, μέσα στο κείμενο, λόγια των Δάντη, Γκορ, Σαίξπηρ, Ντostoγιέφσκι, Κάρολ, Μπέκετ και Πήτερ Μπρουκ.